

M U Z E U L Ț Ă R I I C R I Ș U R I L O R

CRISIA

LIV

O R A D E A • 2 0 2 4

Apărută cu binecuvântarea Î.P.S. Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, și Î.P.S. Dr. Serafin Joantă, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord (cel din urmă scriind și câteva calde cuvinte introductive), lucrarea propusă de către Pr. Dr. Nicolae Dura, Dr. Ioan-Dorin Rus se dorește un prim inventar al acelor români care au avut șansa să-și petreacă o parte din viața lor la Viena, studiind, activând și intrând în contact cu marile personalități ale acelei lumi, bucurându-se, în paralel, de prodigioasa viață cultural-artistică ce se desfășura în acest interval atât de fructuos al epocii moderne.

Ca urmare a unui efort susținut, dublat de o răbdare benedictină, autorii, ambii buni cunoscători ai lumii austriece unde activează în calitate de preot (la Viena), respectiv de cercetător (în cadrul Universității din Graz), au reușit să evidențieze într-o manieră clară și succintă rolul jucat de instituțiile capitalei imperiale în formarea sau maturizarea unei bune părți a intelectualității românești (mai exact a unui număr de 397 de personalități) într-un interval de peste două secole. În eventualitatea unei noi ediții, numărul acestora va crește, desigur, prin adăugarea altor și altor figuri.

Importanța întregului demers a fost bine evidențiată în rândurile care prefătează lucrarea, semnate de către Emil Hurezeanu, ambasadorul României în Austria, și de către Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, cei doi făcând o serie de aprecieri (la care ne raliem și noi în totalitate) legate de utilitatea unui astfel de produs istoriografic. Ele țin de sublinierea rolului de pionierat pe care întreprinderea de față o joacă în peisajul istoriografic autohton și de necesitatea cunoașterii de cât mai multă lume (nu doar de către publicul românesc) a vieții acelor români care, într-un fel sau altul, și-au pus pecetea pe progresul material și spiritual al națiunii lor.

Medalioanele reconstituite cu multă migală de autori în paginile acestei lucrări vizează atât nume mari ale culturii și științei românești, dar și o pleiadă întreagă de alți intelectuali (teologi, juriști și avocați, oameni politici, istorici, artiști, ingineri, naturaliști, ofițeri etc), nu întotdeauna foarte cunoscuți sau, în orice caz, mult mai puțin decât aceștia ar merita, unii dintre ei făcându-se remarcați odată întorși acasă, ajutându-și semenii în situații de criză (de exemplu la combaterea unor epidemii de holeră, cum ar fi cazul lui Episcopescu (Episcopescu) Vasile Ștefan, Carazisu Anastasie ori Ilasciuk Ioan), ori luminând generații întregi de tineri.

Creionarea rolului pe care cosmopolita lume vieneză o va avea asupra dezvoltării culturii și civilizației românești în întregimea sa (și nu doar asupra acelor teritorii care au ajuns să fie cuprinse efectiv în hotarele Imperiului), efectuată de către Pr. Dr. Nicolae Dura, Dr. Ioan-Dorin Rus, obligă, în opinia noastră, reprezentanții actuali ai scrisului istoric românesc să extindă această analiză și în raport cu alte nuclee urbane și faruri civilizatorice și culturale care au format alte și alte generații de intelectuali români (Paris, Roma, Berlin). Doar procedând astfel vom înțelege cum a fost posibilă recuperarea unei părți din decalajul uriaș care separa lumea

românească de cea occidentală și cum s-a făcut trecerea de la lungul ev mediu spre timpurile moderne.

Opul propus nouă de către cei doi autori ne indică apoi, mergând pe linia trasată cu decenii înainte de P. P. Panaitescu, și faptul că românii, atunci când „au fost puși într-un mediu cultural favorabil”, s-au putut face remarcați într-o mare varietate de domenii, nefiind mai prejos decât alte națiuni ale Europei.

Valorificând o sumă importantă de surse documentare și de informare, de la cele de proveniență arhivistică (inclusiv a unor arhive personale), la cele reprezentate de studii, articole și cărți ale unor istorici români sau din mediul germanic, cartea care stă în atenția noastră în paginile de față se adresează datorită stilului ei concis și liniar nu doar celor care se apleacă asupra recuperării trecutului, ci și publicului larg iubitor și interesat de diverse aspecte din trecerea timpului. Laolaltă, ei vor înțelege amprenta pe care fascinanta Viena o va aplica pe destinul multor reprezentanți de seamă ai românismului și, prin ei, asupra întregii națiuni. Poziția sa importantă în ceea ce privește devenirea istorică a românilor transilvăneni și bucovineni este și ea pusă în evidență de inventarierea lucrărilor religioase care au fost tipărite acolo, precum și a calendarelor și almanahurilor, a tipăriturilor de interes laic, asociațiilor și altor asocieri, ori cu cartografierea locurilor cu o rezonanță aparte pentru sufletul românesc (de la cel în care domnitorul Șerban Cantacuzino a ridicat o cruce de stejar când a trebuit să-i însoțească pe turci la asediul eșuat al capitalei imperiale în 1683, la Cimitirul Sf. Marx, sau la cel central, Vechea și Noua Universitate din Viena, Parlament, Palatul Hofburg, Muzeul de istoria artei etc.).

Întrucât prezentarea biografiilor din prezenta carte se face respectând criteriul alfabetic, deosebit de util pentru evidențierea diverselor categorii de intelectuali formați în instituțiile din capitala imperială se dovedește a fi „Indicele de profesii” din partea de final.

Se poate conchide, la capătul acestor rânduri, că în urma travaliului depus de cei doi autori a rezultat o carte densă, dar ușor de parcurs, cu o largă adresabilitate. Ea este în același timp și un bun instrument de lucru pentru mulți cercetători care se vor apleca asupra reconstituirii unor biografii, dar și o bună pildă pentru cei care vor dori să evidențieze rolul altor mari așezări urbane europene în formarea elitei românești.